

Borneo, ráj v ohrožení

MFD 7/02/18

Pro milovníky přírody je to vysněná destinace. Deštné pralesy, hory, korálové útesy... To vše se dá na Borneu najít. A také medvědi, sloni, želvy či orangutani. Jenže ostrov v jihovýchodní Asii o tenhle přírodní poklad nenávratně přichází.

Ondřej Novotný
spolupracovník
MF DNES v Indonésii

Ten pohled byl šokující. Na stole ležela uříznutá medvědí hlava, vedle ní pracky, o kus dál se povalovaly naporcované kusy těla již stáhnuté z kůže.

Jeden z medvědů malajských, zástupce ohroženého druhu, ležel na konci prosince rozřezaný na trhu v Lubok Antu v bornejském státě Sarawak.

Když fotografii mrtvého zvířete spatřil Wong Siew Te, šéf ochrannářského centra medvědů malajských, jen zdrceně utrousil: „Jestli to bude takhle pokračovat, půjdou tito medvědi brzo ve stopách nosorožců sumaterských (ti už na Borneu zbyli jen dva).“

Jenže zatímco ochránáře výjev z trhu pobouřil, řada místních jen nezáčastně procházela.

Rozšíření malajského medvěda

k nejrychlejší deforestaci na celém světě, z čehož nelze vinit jen vlády. Likvidace pralesů probíhá i ilegálně, neboť kdekdo si chce na produkci palmového oleje - ale také papíru - ukrojit svou část.

Tim vzniká hned několik problémů nejednou. Požáry pralesů vytvářejí nebezpečný dým, který kazí ovzdušší nejen na Borneu, ale také v pevninské části Malajsie, v Thajsku či Singapuru. Statistice lidí mají problémy s dýcháním, mnoho z nich jim podlehne.

Při požárech hoří i rašelina, uvolňuje se uložený uhlík, což přispívá k tomu, že se do ovzdušší dostávají miliony tun oxidu uhličitého. Znečištění je katastrofální, hrozící ekologická pohroma takřka nevyhnutelná.

Pytlácký byznys

Ničení pralesů ohrožuje i vzácné druhy zvířat, kterým mizí jejich přirozený domov. Kromě medvědů malajských jde třeba o outloně, orangutany nebo i méně známé no-

maso sennat docela snadno,“ krčí rameny jeden z nich.

Problém Bornea je hlubší, než je na první pohled patrné. Pod vábníčkou přírodního ráje se ukrývají nesnáze s pytláctvím, ilegálním obchodem se zvířaty či dřevorubectvím nebo rozšiřováním palmových plantáží.

Trable vyplouvají na povrch jen pozvolna, ovšem jejich důsledky mohou být dalekosáhlé.

Bohatá flóra a fauna Bornea je v ohrožení.

Některé druhy již vyhynuly, dalším to hrozí. Likvidace pralesů ohrožuje ovzdušší Bornea i sousedních oblastí.

A protiopatření zatím dostatečně nefungují.

Moc palmového oleje

Ochránci přírody sice dělají, co mohou, jenže vyhrát dokážou jen malé bitvy, ale sotva celou válku; na to stojí proti příliš velké přesile.

Především od vlády nemají zástánu. Indonéská i malajská správa Bornea ví, že sedí na pytlí zlatá - na ostrově jsou zásoby přírodního bohatství, především ropy, neobydlené části zase mohou sloužit jako plantáže pro palmu olejnou.

Kdo by odolal?

Palmový olej je obsažen zhruba v polovině všech výrobků, co dnes najdete v supermarketech. Poplávka po něm stále stoupá. A mezi jeho největší světové producenty patří... no ano, Malajsie a Indonésie, které se spolu s mikrostátem Brunej o Borneo dělí. Na světové sklizi se podílejí až z pětaosmdesáti procent. Indonéská vláda vyhlásila, že chce produkci zvýšit z dvaceti milionů tun v roce 2009 na čtyřicet milionů v roce 2020.

I proto se oba státy do ekologie příliš nehnují, naopak uvolňují další pozemky pro výsadbu palmů a těžbu nerostných surovin.

Podle studie, která vyšla předloni v prestižním magazínu Scientific Reports, zmizelo za posledních padesát let kvůli plantážím devatenáct milionů hektarů pralesa - to je rozloha větší než dvě České republiky vedle sebe.

Na Borneu dochází podle vědců

Má mnoho nepřátel! Medvědy i jiná zvířata ohrožují pytláci i stále se rozšiřující plantáže palm olejových. Foto: Shutterstock

Na pokraji vyhubení Medvěd malajský patří na Borneu vedle orangutanů k nejohroženějším druhům. Foto: Shutterstock

Tragedie Pytláctví nezpomalí ani děsivé fotky, které visí na různých místech Bornea a slibují odměnu za dopadení pachatele. Foto: Profimedia.cz

paluce těchto druhů byly zredukovány na tisícovky posledních zá stupců.

Co se týče úbytku orangutanů, ve decký tým, který dlouhodobě zkoumal jejich stav na Borneu, publikoval právě včera v časopise Current Biology šokující zprávu. Podle ní bylo na tomto třetím nejrozlehlejší ostrově planety za posledních šestnáct let zabito sto tisíc těchto vzácných zvířat.

Vedle kácení pralesa k tomu významně přispěly pytláci. A pytláctví na Borneu bují dál. Nezpomalí ho ani děsivé fotky mrtvých zvířat, které visí na různých místech Bornea a slibují odměnu v řádech desítek tisíc korun za dopadení pachatele. K němu totiž dochází jen zřídka, naopak výdělek z ulovené zvěře může být značný - a pro řadu chudých obyvatel dokonce spásný. Někteří z pytláků ani pořádně nevědí, co svou chamtivostí způsobují. Netuší, že zabíjejí druhy, které jsou na pokraji vyhubení.

Záchranou může být i turistika

Kdyby bylo obyvatelstvo Bornea vzdělanější, mohla by situace na ostrově vypadat jinak. Dobrým příkladem je případ majitele rezervace pro opice kahau nosatých nacházející se poblíž města Sandakan. I on vlastnil palmovou plantáž, ale když při likvidaci lesů v roce 1994 narazil na skupiny opic, zjistil si o jejich osudu více a změnil své plány, aby zvířatům dopřál život v jejich přirozeném prostředí.

Dnes o ně pečuje ve své rezervaci a umožňuje turistům tento exotický druh opic spatřit také.

Podobných center na ostrově přibývá. Oblíbený je třeba útulek pro osiřelá mláďata orangutanů Sepilok. Volně se pohybují v přilehlém pralesu, ale vrací se na příkrmování ovocem či si pohrájí s lidskými ošetrovateli. Při krmení i hře je z dostatečné vzdálenosti pozorují turisté. Další velké centrum zvané Semenggoh funguje i o kus jižněji nedaleko města Kuching.

Turismus - jinde často devastující - skýtá pro Borneo naději. Aby ochránili přírodu svou válku vyhráli, bude to chtít ještě mnohem víc.